

Stanovení velikonoční neděle a masopustu

Zatímco pro Vánoce jsou v kalendáři přesně určené dny, připadají Velikonoce v každém roce na jiné datum. Jde tedy o pohyblivé svátky. Jsou to nejvýznamnější křesťanské svátky, připomínající smrt a vzkříšení Ježíše Krista související s židovským svátkem pesah, o němž byl Ježíš ukřižován a je památkou na vysvobození Izraelitů Mojžíšem z egyptského otroctví. Svátek se slaví obřadným pojidáním beránka a nekvašených chlebů. Velikonoční neděle (Zmrtvýchvstání) připadá dle běžné definice na první neděli po prvním jarním úplňku.

ALE POZOR!!

Při určení kalendářního data Velikonoční neděle se nepracuje s přesnými astronomickými úkazy. Astronomické jaro může být v rozmezí od 19. do 21. března a astronomický úplňk je stanoven přesně. Při stanovení Velikonoc podle přesných astronomických jevů v dávné minulosti Velikonoční neděle zasahovala v některých letech až do května. Aby církev tomuto zabránila, stanovila na Nikajském koncilu roku 325 církevní začátek jara trvale na 21. března a úplňk se od té doby počítá pomocí takzvaných cyklických výpočtů a od skutečného astronomického úplňku se může lišit až o dva dny.

Přesná definice stanovení Velikonoc zní:

VELIKONOČNÍ NEDĚLE PŘIPADÁ NA PRVNÍ NEDĚLI PO CYKlicky ZJIŠTĚNÉM ÚPLŇKU, PŘIPADAJÍCÍM NA 21. BŘEZEN NEBO NEJBLIŽE NÁSLEDUJÍCÍ DNY.

Neděle velikonoční se tedy pohybuje od 22. března do 25. dubna.

Pokud by první jarní úplňk připadl na 19. dubna a tímto dnem by byla neděle, vyšlo by datum Velikonoc až na 26. dubna, což není přípustné, slaví se Velikonoční neděle v takovém případě rovněž 19. dubna a úplňk se „administrativně“ přesune na 18. dubna. Nejde o omyl. Zatímco astronomický výpočet okamžitého úplňku nelze nijak přesunout, církevní výpočty nepracují s reálnou fází Měsíce, ale s takzvaným církevním neboli cyklickým měsícem, který se dlouhodobě shoduje s reálnými měsíčními fázemi. V některých případech se může od skutečné měsíční fáze odlišovat. Jde tedy opravdu o „administrativní“ určení měsíčního úplňku a proto jej lze v případě potřeby také administrativně přesunout a dochází k takzvané velikonoční paradoxii, která se ve 21. století týká následujících roků:

- 2019 - Velikonoce se slaví o 28 dní později, tj. 21. dubna
- 2038 - Velikonoce se slaví o 28 dní později, tj. 25. dubna
- 2045 - Velikonoce se slaví o 7 dní později, tj. 9. dubna
- 2049 - Velikonoce se slaví o 7 dní dříve, tj. 18. dubna
- 2057 - Velikonoce se slaví o 28 dní později, tj. 22. dubna
- 2069 - Velikonoce se slaví o 7 dní později, tj. 14. dubna
- 2076 - Velikonoce se slaví o 28 dní později, tj. 19. dubna
- 2089 - Velikonoce se slaví o 7 dní později, tj. 3. dubna
- 2095 - Velikonoce se slaví o 28 dní později, tj. 24. dubna

Extrémní příklad: jaro roku 1666 začalo již v sobotu 20. března v 8hod. 44 min, v ten samý den byl v 18 hod. 01 min. úplňk, tedy v neděli 21. března se mohla slavít Velikonoční neděle, ale cyklický úplňk byl v neděli 18. dubna a Velikonoční neděle se slavila až 25. dubna.

Rozdíl činil 35 dnů.

Církev každý rok uvádí Velikonoční neděli ve všech kalendářích, a proto si s výpočtem nemusíme dělat starosti.

MASOPUST

Období mezi zimou a jarem patřivalo masopustu, který začínal první neděli po svátku Tří králů a trval do „popelční středy“ a to v poměrně velkém rozsahu, protože se pohybuje od 4. února do 10. března, kdy začínal čtyřicetidenní postní čas, který končil o Velikonocích.

V tomto období se konaly zabíjačky, masopustní průvody, karnevaly a veselice. Toto období vrcholilo poslední tři dny před „popelční středou“.

Protože datum Velikonoc je pohyblivé, je pohyblivé i datum „popelční středy“, která je vždy 46 dní před Velikonoční nedělí.